

39.M Csaba - Ungarsk panservogn

Historien bag

Stamfaderen til panservognen er den ungarske ingeniør Nicolas Straussler - en spændende person, som i 1938 rejste til England kørende gennem Europa i en prototype af en af sine panservogne, dog uden bevæbning. Ud over at være en dygtig designer, må han også have været god til at forklare sig - historien melder ikke noget om hans eventuelle problemer ved grænseovergange.

I England byggede automobilfabrikken Alvis 50 panservogne af Nicolas Strausslers design, hvoraf 12 blev solgt til brug i Hollandsk Ostindien og 3 til Portugal. Royal Air Force anskaffede 12 eksemplarer, hvoraf nogle var i brug panservognseskadronen i Aden i slutningen af 1940. Nicolas Straussler opfandt senere det "duplex drive" system, der blev monteret på den amfibiske udgave af først Valentine og senere Sherman kampvognen. Endvidere var han også involveret i opfindelsen af minerydningsudstyr - og en mineplejl af hans design blev afprøvet, men ikke antaget. Alt i alt en driftig og iderig herre!

Den ungarske hær, for nu at vende tilbage til den foreliggende sag, fik en demonstration af prototypen i juni 1939 og en ordre på 11 forsøgsmodeller samt 50 panservogne M.39 og 12 stk. M.40 (kommando-udgave) blev afgivet. Alle var leveret i juni 1940. Det ser ud til, at der i alt blev 143 stk. M.39 og 12 stk. M.40. Produktionen blev indstillet, da Manfréd Weiss fabrikken i Csépel blev udbombet den 27. juli 1944.

Nicolas Straussler designede allerede tilbage i 1933 sin første panservogn, som var tiltænkt den engelske hær. Manfréd Weiss fabrikkerne byggede panservognen og den ungarske hær var meget interesserede, man havde ikke midler til at anskaffe den. I 1935 byggede Manfréd Weiss fabrikkerne to eksemplarer af et nyt og mere avanceret design. Det ene eksemplar blev leveret til England, mens det andet forblev i Ungarn til videre studier hos den ungarske udgave af HMAK (eller med datidig dansk betegnelse Hærens Tekniske Korps).

Typebetegnelsen blev M.39 Csaba. Kommando-udgave blev benævnt M.40 og havde ekstra radiomateriel og en stor rammeantenne. Panservognen fik efter al sandsynlighed sit navn efter en af hunnerkongen Attila's sønner - Prins Csaba - som ifølge overleveringerne er en af det ungarske folks (magyarernes) stamfædre. (Min teori.)

Bevæbningen var 1 x 20 mm maskinkanon M.36 (panserværnsgevær) fra det svejtsiske firma Solothurn samt 1 x 8 mm maskingevær M.34/37A M og 1 x 8 mm maskingevær 31.M. Førstnævnte maskingevær var monteret ved siden af maskinkanonen og som på de ungarske kampvogne fra tiden var piben omgivet af en beskyttende "rør". (Det bliver herved meget tykkere end selve maskinkanonen, så det er ikke en klodset fremstilling af koaksialgeværet, der er vist på modellen.) Sidstnævnte maskingevær var beregnet som luftværnsmaskingevær og skød ud gennem to luger bag i tårnet!

Kommando-udgaven M.40 var udrustet med et lidt mindre tårn og havde kun 1 x 8 mm maskingevær M.34/37A M som bevæbning. Af denne type blev der kun bygget de oprindelige 12 stk., men sandsynligvis blev et antal beskadigede M.39 ombygget til M.40 standard i krigens løb.

M.39 og M.40 panservognene gjorde god fyldest under hele krigen, om end den avancerede mekanik til tider var sårbar, ikke mindst i hænderne på uøvet personel.

I 1943 blev der afgivet bestilling på en forbedret udgave - benævnt Hunor - men der forlyder intet om, hvorvidt de 50 stk. blev produceret for slet ikke at tale om leveret.

Organisation

Panservognene indgik i enhederne således:

- pansrede opklaringsbataljoner (et kompagni i hver bataljon, samt to panservogne i bataljonsstaben)
- motoriserede opklaringsbataljoner (en deling i hver bataljon, samt en panservogn i bataljonsstaben).

Bemaling

Det er muligt at bemale panservognen i forskellige udgaver:

1. Mørk grøn med et camouflagemønster i mørk sandfarve og mørk brun.
2. Gul (= okker)

3. Mørkeblå (Mindst to eksemplarer, som blev leveret til Politiet, blev malet mørkeblå.)

En yderligere variant er måske også mulig:

4. Mørk grøn - uden camouflagemaling

idet også Csaba panservogne - i lighed med andre panserkøretøjer - kan have fremstået alene i fabriksbemaling.

Som det fremgår af billederne, har jeg valgt variant 2 som "min" farve og det var der to grunde til.

Den første var, at jeg ikke var helt sikker på, hvorledes jeg ville bemale sløringsfarverne - jeg overvandt senere denne frygt, da jeg malede mine Zrinyi 105 stormkanoner og min M.35 Ansaldo kampvogn.

Den anden grund var, at panservognen så ville passe godt sammen med mit på daværende tidspunkt eneste andet ungarske panserkøretøj - en tysk Hetzer panserjager i ungarsk tjeneste.

I dag ville jeg nok vælge variant 1 - som afgjort er den mest spændende.

Min bemaling

(rekonstrueret efter hukommelsen)

1. Panservognen blev spraymalet med Humbrol 93 (Sand).
2. Dækkene og køleribberne ligeledes blev malet i Humbrol 33 (Black). Sidstnævnte kun med en meget tynd farve.
3. Herefter blev modellen drybrushet med Humbrol 26 (Khaki) for at skabe illusionen af okker og efterfølgende med 53 (Gun metal) for at give et metallisk skær.
4. Da alt var knastørt - tålmodighed er nødvendigt - overmalede jeg modellen med en meget tynd terpentinoxopløsning af Humbrol 86 (olivengrøn) for at dæmpe den lyse sandfarve.
5. Endelig da alt igen var helt tørt, blev der drybrushet med Humbrol 26 for at give modellen et lidt støvet indtryk.

Ind i mellem trin 2 og 3 malede jeg nationalitetsafmærkninger på siden, så de også kunne få de forskellige overmalinger - dog ikke så kraftigt at mærkerne helt forsvandt. Ligeledes monterede jeg et lille transfer med nummeret "11" på hækken, så vognen dog havde en vis enhedsafmærkning... men det er næsten ikke til at se på den færdige model.

Kilder

1. *Military Modelling, Vol. 28 No. 12 1998 AFV Modelling Special.*
2. *British Tanks and Fighting Vehicles 1914-1945* af B.T. White, Ian. Allen Ltd., London 1970.
3. *The Royal Hungarian Army 1920-1945, Volume II, Hungarian Mobile Forces* af Peter Mujzer, Axis Europa Books, New York 2000, ISBN 1-891227-35-1.
4. *The Royal Hungarian Army, 1920 - 1945* af Leo W.G. Niehorster, Axis Europa Books, New York 1998,

ISBN 1-891227-19-X.

5. *The Eastern Front, Armour Camouflage and Markings, 1941 to 1945* af Stephen Zaloga og James Grandsen, Arms and Armour Press, London 1983, ISBN 0-85368-583-5.
6. *Axis Allies on the Ostfront* af Bob Mackenzie, Tac Publications, Oxford 2001.

Læs mere om og se billeder af Csaba panservognen her

<http://www.axishistory.com>

<http://mailer.fsu.edu/~akirk/tanks/hun/Hungary.html>

Per Finsted